

Перспективи України в умовах глобалізації ноосфери

Фундаментальні соціально-економічні трансформації світової економіки на початку третього тисячоліття, кризові явища і потрясіння виявили суперечливість, неповноту й неадекватність багатьох економічних догм, загострили потребу в проєкції вчення академіка В.І. Вернадського на сучасні реалії. Розв'язання широкого кола створених людством проблем можливе за умови прийняття світовою спільнотою законів ноосфери, вчення про яку запропонував академік В.І. Вернадський. Ноосфера – це принципово новий тип взаємодії суспільства та природи, коли розумова людська діяльність стає визначальним фактором розвитку. Саме цим питанням присвячена монографія І.Г. Кириленка „Глобалізація Ноосфери & Перспективи України”¹.

Монографія складається з передмови, вступу, трьох розділів і післямови. У передмові автор обґрунтовує, чому у своїх дослідженнях він застосовує категорію «ноосфера» та наукові підходи щодо неї. Зокрема зазначається, що для запобігання, за висловом В.І. Вернадського, вікопомного конфлікту матеріального та духовного в людині, коли настав час вкрай важливого й необхідного саме духовного оздоровлення ноосфери, то вперше в історії біологічний вид став небезпечним як для самого себе, так і для всього живого на планеті. На думку автора, людина створила поки що таку ноосферу, яка на відміну від біосфери не має власних контрольних механізмів. Тому І.Г. Кириленко взявся окреслити контури глобального майбутнього «3 Е» – (Економіка – Екологія – Енергетика).

У вступі зазначено, що виснажене спустошливою кризою світове співтовариство вступило у нове десятиліття, в якому політика і політики продовжують домінувати

над економікою, віддаючи у жертву політичним інтересам глобальну перспективу цивілізації, слухаючи, але не чуючи наукову економічну думку. Цей висновок є невтішним, проте правдивим.

Аналізуючи 18 криз, які за останні 200 років відбулися на планеті, автор зазначає, що підґрунтям сучасної кризи є монополізм, особливо ТНК, гіпертрофовані фінансові спекуляції, зумовлені тим, що на Заході частка банківського сектору в структурі загального прибутку становить понад 40% проти теоретично потрібної 8–10%, та втручанням великих корпорацій не лише в глобальну економіку, але і в міжнародну й національну політику окремих держав. На думку І.Г. Кириленка, треба реально переходити на нову наукову парадигму розвитку економіки і суспільства, рішуче відмовившись від нинішньої спекулятивної.

У першому розділі, аналізуючи деформовану архітектуру світової фінансової системи, автор зазначив, що нинішня екологічна криза є найбільш концентрованим виразом краху неоліберальної ідеї організації економічного життя, відокремлення грошового капіталу від матеріального виробництва, що віддалило державу від безпосередньої участі в економічному процесі, та не тільки призвела до відриву фінансової системи від матеріального виробництва, а й створила умови для паразитування фінансової системи на виробничій сфері, а нинішня світова валюта, втрапивши надійну прив'язку, внаслідок безсистемної емісії знизилася купівельна спроможність у десятки разів і перетворилася замість надійного засобу світової фінансової системи на джерело її постійних збурень та деформацій.

Оригінальною є думка автора про те, що потрібен вибір надійного матеріального активу як для системи світових грошей, так і регіональних і національних валютних систем, яким нині фактично виступає продово-

¹Кириленко І.Г. Глобалізація Ноосфери & Перспективи України. – Вінниця : ТОВ „Нілан – ЛТД”, 2014. – 464 с.

льство. Його базисом є продовольче зерно, яке має стабільне виробництво (додамо – зростаюче) та попит, високу ліквідність, розвинену міжнародну систему стандартизації й апробовану систему його перерахунку в інші види продовольчих товарів.

Торкаючись питань енергоекологічних наслідків сучасних тенденцій у сфері використання ресурсного потенціалу планети, І.Г. Кириленко зазначив, що нагальною стала розробка глобальної енергоекологічної стратегії як системи дій щодо вирішення найгостріших геоекономічних і геополітичних проблем ресурсного забезпечення країн та цивілізацій, головною з яких є енергетичні ресурси. За останніми повідомленнями, при збереженні темпів використання нафти її розвіданих запасів вистачить орієнтовно на 50 років. Тому І.Г. Кириленко зазначає, що джерелом скорочення енергоємності світової економіки повинна стати нова енергетика, що використовуватиме інші природні джерела – водні ресурси, біомасу, геотермальні води, вітряні зони, сонячне випромінювання тощо. Ці відновлювальні ресурси можуть і повинні створити основу для генерування екологічно чистої енергії планети.

Від цього питання автор плавно перейшов до актуалізації ролі країн-лідерів і міжнародних інститутів щодо розв'язання стратегічних ноосферних проблем сталого розвитку. Як приклад зазначено, що президентом Республіки Казахстан у Посланні народу від 14 грудня 2012 року сформована стратегія розвитку, яка може бути використана багатьма країнами та яка враховує 10 глобальних викликів: прискорення історичного розвитку, глобальний демографічний дисбаланс, загроза продовольчої небезпеки, дефіцит води, глобальна оперативна безпека, вичерпність природних ресурсів, третя індустріальна революція, наростання соціальної нестабільності у світі, криза цінностей нашої цивілізації та загрози нової світової дестабілізації. На думку І.Г. Кириленка, перехід до енергоекологічного розвитку є об'єктивно необхідним за радикальної зміни ресурсної бази і реалізації програми енергоекологічного розвитку в чотири етапи до 2100 року.

Третій розділ монографії повністю присвячений Україні у світлі потенціалу невикористаних можливостей, насамперед у сфері енергетики. Абсолютно правильно автор ставить дуже важливе для України питання щодо повномасштабної реалізації Єдиної державної системи моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги (ЕДСМ), початок якої датується 1996 роком. Адже зниження енергоємності ВВП держави на 15–20% – це 240–320 млрд грн від базового вітчизняного ВВП 2012 року.

Друга проблема, яку автор розглядає у цьому розділі, – це збалансоване імпортозаміщення як важливий інструмент ефективної політики подолання системної соціально-економічної кризи. Він розкриває широкую картину потреб стратегії імпортозаміщення в усіх галузях вітчизняної економіки, зокрема у сфері АПК, валова продукція якого становить четверту частину ВВП України, забезпечуючи продовольчу безпеку країни й суттєво впливаючи на економічну, екологічну та енергетичну безпеку і розвиток технологічно пов'язаних з АПК галузей.

Водночас І.Г. Кириленко приділив значну увагу запровадженню органічного землеробства як пріоритетної ноосферної мети міжнародного співробітництва в системі глобальних дій на шляху до повноцінного харчування, збереження біосфери та раціонального використання природних ресурсів. Більше того, органічне землеробство в Україні, на думку автора, дасть змогу збільшити продуктивність та ефективність вітчизняного сільськогосподарського виробництва через диверсифікацію ринків збуту, суттєве збільшення експорту продукції до ЄС, що дуже важливо у світлі реалізації Поглибленої та всеохоплюючої угоди про зону вільної торгівлі з Європейським Союзом. Це тим більше важливо, що органічне землеробство дає можливість не тільки покращити умови здорового і повноцінного харчування, але воно є більш енергоощадливим при зберіганні й покращанні навколишнього середовища.

Безумовно, монографія І.Г.Кириленка є надзвичайно актуальною на тлі сучасних

змін у суспільно-економічному житті України та світу, відзначається високим науковим рівнем, є цінною як з погляду постановки, так і розв'язання актуальних теоретичних і практичних проблем. Вона є новим внеском

учених України у світову скарбницю досліджень щодо необхідності розвитку цивілізації в гармонії з природою як головного формоутворюючого елементу ноосфери.

*Ю.О. ЛУПЕНКО, доктор економічних наук,
професор, академік НААН, директор
М.І. ПУГАЧОВ, доктор економічних наук, професор, заступник директора
Національний науковий центр „Інститут аграрної економіки”*

* * *

Новини АПК

Обговорено проблеми агрострахування в Україні з представниками Міжнародної Фінансової Корпорації

Міністр аграрної політики та продовольства України Ігор Швайка зустрівся 11 липня з представниками Міжнародної Фінансової Корпорації (ІРС) в Україні для обговорення питання удосконалення законодавства в частині страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. У зустрічі взяли участь керівник діяльності ІРС в Україні Олена Волошина та керівник програми «Розвиток агрострахування/агрофінансування в Україні» пан Гарі Роше.

У результаті обговорення проблем агрострахування Міністр підписав наказ «Про створення робочої групи з питань удосконалення системи страхування сільськогосподарської продукції» до складу якої ввійшли представники Мінагрополітики України, Нацкомфінпослуг, науки, страхових компаній, ІРС, об'єднань сільгоспвиробників й ін.

Сторони домовилися про подальшу співпрацю з представниками ІРС в Україні задля впровадження в нашій країні міжнародних стандартів агрострахування.

Прес-служба Мінагрополітики України